

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу-әдістемелік кешені

Бағыты: Құқықтану

Шифр: 5В030100

Пән: Құқық қорғау органдары

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ
КРИМИНАЛИСТИКА КАФЕДРАСЫ**

ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ОРГАНДАРЫ пәні

бойынша семинарлық сабақтарды

жүргізуге арналған

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

(заң факультетінің 5В030100-құқықтану мамандығы студенттері үшін).

АЛМАТЫ 2015 ж.

Әдістемелік нұсқаулар қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу және криминалистика кафедрасының доцент м.а., PhD докторы А.К.Жәнібековпен дайындалған.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің Ғылыми кеңесімен ұсынылған және бекітілген.

_____ Д.Л. Байдельдинов

Хаттама « _____ » _____ 2015 ж.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің 5В030100-құқықтану мамандығы студенттері үшін ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ОРГАНДАРЫ пәні бойынша семинарлық сабақтарды жүргізуге арналған әдістемелік нұсқаулар.

1. Жалпы ережелер

“Құқықтану” мамандығы бойынша оқып жатқан студенттердің оқу нысанының бір түрі болып семинарлық сабақтар танылады. Ұсынылып жатқан жалпы ережелер тек қана ұсынушылық сипатқа ие.

Тәжірибелік сабақтар оқу үдерісінің қажетті элементі болып табылады. Тәжірибелік сабақтардың мақсаты – дәрістен алған білімді тереңдету, ұлғайту, кәсіби маңызды білім мен машықты қалыптастыру. Тәжірибелік сабақтар студенттерге заңи терминологияны меңгеруге, сөйлеу мәдениетін және кәсіби ойлау қабілетін дамытуға көмектесіп, оралымды екі жақты байланыстың құралы болып табылады.

Студенттер тәжірибелік сабақтарда нақты жағдайларға құқықтық нормаларды қолдану, нормативтік құжеттарды түсіндіру, көптеген құқықтық актілердің ішінен тиісті нормаларды таңдап алу машығына, өзінің даралығын, ойлау дербестігін, өз пікірін аяғына дейін ұстану қабілетіне ие болады.

Тәжірибелік сабақтардың құрылымы келесі элементтерді қамтиды: ұйымдастырушылық кезең (оқытушы студенттермен сәлемдесіп, журналда сабаққа келмеген студенттерді белгілейді, студенттердің сабаққа дайындығын анықтап, сабақтың тақырыбы мен жоспарын жариялайды); материал бойынша студенттердің сұраққа жауабын тыңдайды; негізгі бөлім (теориялық сұрақтарды талдау және есептерді шығару); сабақты қорытындылау (оқытушы бүкіл топтың жұмысын бағалап, бағаларды жариялап, түсінедіреді, нақты студенттердің жауаптарындағы жетістіктер мен жіберілген кемшіліктерді көрсетіп, келесі сабаққа тапсырма береді). Тәжірибелік сабақтардың негізгі бөлімі теориялық сұрақтарды есептерді шешумен оралымды үйлестіруге арналуы керек, уақыттың елеулі бөлігі есептерді шешуге жіберіліп, 50 минуттық сабақ барысында теориялық сұрақтарды талдауға 10-15 минут уақыттың жұмсалуды ұсынылады. Теориялық сұрақтарды талдау әртүрлі: студенттердің баяндамалары, есептерді шешу, теориялық семинар жүргізілуі мүмкін.

Оқытушы студенттерге баяндаманың қандай талаптарға сәйкес келуі қажет екендігін түсіндіруі қажет. Баяндаманың тақырыбын белгіліген соң, жұмыста пайдаланылған авторларды атап, баяндаманың жоспарын және баяндама бойынша тиісті сұрақтарды қайнар көздерге сілтеме, авторлардың пікірін келтіре отырып, мүмкіндігінше өз пікірін білдіре отырып жан-жақты түрде баяндау қажет.

Есептерді шешу, қойылған сұрақтарға толық жауап беру түрінде жазбаша нысанда студенттердің дәптерлерінде болуы қажет. Есепте берілген әрбір оқиға, жағдай олармен байланысты сұрақтарды заңи бағалауды талап етеді. Әр сұраққа заң нормаларына сілтеме жасай отырып, нақты жауап берілуі (иә, жоқ) керек. Студент тиісті норманы қалай қолданғанын, сәйкес жағдайларда ҚР Жоғарғы сотының нормативтік қаулыларына, ғылыми түсіндірулерге сілтеме жасай отырып көрсетуі

қажет. Осы әдіснаманы меңгерген студент кәсіби міндеттерді тиімді шешуге байланысты тәжірибелік машыққа ие болады.

Семинар (лат. *seminarium* – рассадник, көшет) – жетекшінің тапсырмасы бойынша жекелеген сұрақтар, проблемаларды баяндама немесе бірігіп талқылау түрінде студенттердің өз бетінше зерделеуіне негізделген, оқу үдерісінің нысаны. Тәжірибелік сабақтарға қарағанда семинар теориялық сипатқа ие және белгілі бір пәнде терең бағытталған. Семинар сабақтары оқушыларды оқу-танымдық қызмет барысында дербестік танытуға бағыттай отырып, білімді нығайтуға көмектеседі. Семинар барысында қайнар көздермен, қосымша әдебиеттермен, құжаттармен жұмыс нәтижесінде алынған білім жүйеленеді, тереңдетіледі, қадағаланады. Семинар сабақтарының басты мақсаты – студенттерді зерттелінетін салалардың ерекшелігіне қарай, теориялық білімді пайдалану дағдылары мен машықтарына ие болу мүмкіндігімен қамтамасыз ету.

Негізгі мақсаттық бағытына байланысты семинардың үш типін ажыратамыз:

1) белгілі бір оқу курсы терең зерттеуге арналған, осы курстың материалымен тақырыптық байланысты семинар;

2) әдіснамалық тұрғыдан маңызды курстың немесе белгілі бір тақырыпты негізді түрде дайындауға арналған семинар;

3) арнайы семинарға ұласуы мүмкін, жекелеген өзекті мәселелерді ғылыми өңдеуге арналған зерттеу типіндегі семинар.

Арнайы семинар белгілі ғалымның жетекшілігімен белгілі бір проблемаға байланысты жас зерттеушілердің қарым-қатынасының мектебін білдіреді. Тәжірибелі жетекші ғылыми шығармашылықтың ауа-райын қалыптастырып, студенттерді ұжымдық ойлау қызметіне бағдарлап, зерттеу жұмысының тиімді әдістерін пайдаланады. Қорытынды сабақта оқытушы студенттік ғылыми жұмыстарға толыққанды шолу жасап, қорытындылайды, қарастырылған проблемалардың ары қарата зерттелу мүмкіндіктерін аша отырып, қызығушылық білдірген студенттердің осы проблемаларды зерттеуге қатысу мүмкіндіктерін түсіндіреді.

Семинар сабақтары дәріс сабақтарымен тығыз байланысты, дегенмен де семинардың оқу материалы дәріс материалың қайталамайды. Оқытушының жетекшілік рөлі оқу жұмысын тиянақты жоспарлаудан, маңызды сұрақтарды семинарда талдауға бөліп шығарудан, дербес дайындалу үшін әдебиеттерді таңдаудан, талқылау үдерісіне басшылық жасаудан көрінеді.

Жүргізу әдісіне байланысты семинар келесі түрлерге бөлінеді.

Семинар-сұхбат семинар жоспарындағы барлық сұрақтар бойынша бүкіл студенттердің сабаққа дайындалуын білдіріп, тақырыпты белсенді талқылауға студенттердің елеулі бөлігінің тартылуын білдіреді. Оқытушының қысқаша баяндамасынан кейін, жоспардағы нақты сұрақтар бойынша бірнеше студенттердің жан-жақты мәлімдемелері тыңдалып, басқа студенттердің жауаптарымен толықтырылады, соңынан оқытушы қорытындылайды.

Семинар-дискуссия, немесе семинар-диспут қандай да болмасын проблеманы ұжымдық талқылау және шешу үшін семинарға қатысушылардың диалогтық сөйлесу мүмкіндігін білдіреді. Талқылау үшін оқытылатын пәннің ең өзекті мәселелері таңдалынады. Участники Дискуссияға қатысушылар өз ойларын нақты құруға, өз пікірлерін ұстап тұруға, сын пікірлерге дәлелді түрде қарсы тұруға үйренеді. Семинар сабақтарының ең тиімді нысаны қатысушылардың сәйкес орналасуы қағидасындағы «дөңгелек үстел». Осыған байланысты диалог арқылы дискуссия тақырыбын бірігіп өрбіту үшін, студенттерді қарым-қатынас, өзара әрекет мәдениетіне үйрету қажет.

Семинардың аралас нысаны баяндамаларды талқылау, қатысушылардың еркін сөйлеуі, жоспарланған дискуссиялар түрінде өтеді. Студенттердің семинарға дайындалуына педогогикалық жетекшілік ету оқытушының баяндамалардың жоспарын құруға көмектесуінен, әдеби қайнар көздерді конспектілеуге үйретуден, рефераттар мен баяндамалардың мәтінін дұрыс рәсімдеуге, өзіндік жұмыс барысында туындаған сұрақтарға байланысты кеңес беруден көрінеді.

Семинар сабағының тапсырмалары

1 семинар «Қазақстан Республикасындағы құқық қорғау органдары» пәнінің түсінігі, мазмұны және жүйесі.

1. Құқық қорғау органдары курсының пәні
2. Құқық қорғау органдары курсының оқу әдсі
3. Құқық қорғау органдары курсының жүйесі
4. Құқық қорғау органдары курсының пәнінің басқа оқу пәндерімен ара қатынасы.
5. Құқық қорғау органдары пәнінің негізгі ұғымдары

2 семинар сабағы. Қазақстан Республикасындағы құқық қорғау органдарына қызметке тұрудың түсінігі.

1. Құқық қорғау органдарының қатардағы және басшы құрам лауазымдарына орналастыруға қойылатын талаптар
2. Құқық қорғау қызметіне бірінші рет тұратын адамдар үшін арнайы бастапқы оқыту
3. Құқық қорғау қызметіне тұру кезіндегі сынақ мерзімі
4. Қызметкерлердің Ант қабылдау тәртібі
5. Қызметкерлердің мәртебесі және олардың құқықтық кепілдіктері
6. Қызметкерлердің құқық қорғау қызметін атқаруға байланысты құқықтары, міндеттері және жауапкершілігі
7. Қызметкерлердің қызметтік куәліктері және жетондары, нысанды киімі және айырым белгілері

3 семинар сабағы. Құқық қорғау органдары қызметкерлерінің құқықтық жағдайы. Құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің арнаулы атақтар немесе сыныптық шендері.

1. Қызметкерлердің мәртебесі және олардың құқықтық кепілдіктері, қызметкерлердің құқық қорғау қызметін өткеруге байланысты құқықтары мен міндеттері, жауапкершілігі
2. Қызметкерлердің қызметтік куәліктері және жетондары, нысанды киімі және айырым белгілері
3. Арнаулы атақтар немесе сыныптық шендердің түрлері және оларды беру
4. Бірінші және кезекті арнаулы атақтар немесе сыныптық шендер берудің тәртібі

5. Арнаулы атақтарда немесе сыныптық шендерде еңбек сіңіру мерзімдері
6. Арнаулы атақтарды немесе сыныптық шендерді төмендету
7. Арнаулы атақтардан немесе сыныптық шендерден айыру

4 семинар сабағы. Құқық қорғау органдарында лауазымға тағайындау, қызмет бабында ауыстыру және жоғарылату.

1. Құқық қорғау органдарының қатардағы және басшы құрам лауазымдарына орналасудың жалпы қағидалары
2. Қызмет бабында ауыстыру, ротация, жоғарылату
3. Құқық қорғау органдары басшылығының президенттік және кадр резерві
4. Қызметкерді лауазымдық міндеттерін атқарудан уақытша шеттету, міндеттерді уақытша атқару
5. Құқық қорғау органдарындағы жұмыс уақыты, құқық қорғау қызметінің өтілі (еңбек сіңірген жылдары)
6. Құқық қорғау органының штаты қысқартылған, қайта ұйымдастырылған немесе таратылған кездегі құқық қорғау қызметіне байланысты құқықтық қатынастар

5 семинар сабағы. Құқық қорғау органдарының қызметкерлерін аттестаттау.

1. Қызметкерлерді аттестаттау және кезектен тыс аттестаттау
2. Аттестаттауды өткізуге дайындықты ұйымдастыру
3. Аттестаттау комиссиясы
4. Аттестаттауды өткізу және қайта аттестаттау
5. Аттестаттау комиссиясының шешімі және оған шағымдану

6 семинар сабағы. Құқық қорғау органдарындағы қызметтік тәртіп.

1. Құқық қорғау органдарындағы қызметтік тәртіп
2. Құқық қорғау органының бөлімшелеріндегі моральдық-психологиялық ахуал
3. Қызметкерлерге қолданылатын көтермелеулер
4. Қызметкерлерге қолданылатын тәртіптік жазалар, оны қолданудың негіздері мен шарттары, қызметтік тергеу

7 семинар сабағы. Құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің атыс қаруын, арнаулы құралдар мен дене күшін қолдануы.

1. Атыс қаруын және өзге де қаруды, арнаулы құралдарды және дене күшін қолданудың мақсаты
2. Арнаулы құралдар мен дене күшін қолдану
3. Атыс қаруын және өзге де қаруды қолдану
4. Атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолдану шарттары

8 семинар сабағы. Құқық қорғау органдары қызметкерлерін әлеуметтік қорғау.

1. Қызметкерлерге еңбекақы төлеу, оларды зейнетақымен және өзгедей қамсыздандыру
2. Еңбекке уақытша жарамсыздығы кезеңінде қызметті өткеру ерекшеліктері
3. Қызметкерлер қаза тапқан (қайтыс болған) немесе мертіккен жағдайда берілетін кепілдіктер
4. Құқық қорғау органдарының қызметкерлері мен зейнеткерлерінің тұрғын үйге құқықтары
5. Құқық қорғау органдарының қызметкерлері мен зейнеткерлеріне медициналық және санаториялық-курорттық қызмет көрсету

9 семинар сабағы. Құқық қорғау органдарында қызметті тоқтату.

1. Құқық қорғау органдарында қызметті тоқтатудың негіздері
2. Жұмыстан шығарудың негіздері
3. Жұмыстан шығарудың тәртібі және шарттары
4. Құқық қорғау органдарында қызмет етудің шекті жасы

- 10 семинар сабағы. Қазақстан Республикасының прокуратурасы.
  1. Прокурорлық қадағалаудың түсінігі, маңызы және міндеттері
  2. Прокурорлық қадағалаудың ұғымы мен маңызы
  3. Прокурорлық қадағалаудың мақсаты, міндеттері және түрлері
  4. Жедел іздестіру қызметін прокурорлық қадағалау
  5. Жедел іздестіру, анықтау және тергеу қызметтерін жүзеге асырушы органдармен қабылданатын шешімдер заңдылығын қадағалау.
  6. Әкімшілік іс жүргізу заңдылығын қадағалау

- 11 семинар сабағы. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары.
  1. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарының жүйесі, құрылымы
  2. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында қызмет атқару
  3. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарының оқу мекемелері
  4. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары қызметкерлерінің құқықтары мен міндеттері

- 12 семинар сабағы. ҚР ІІМ-нің қылмыстық-атқару органдарының жүйесі.
  1. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару органдарының жүйесі, құрылымы
  2. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару органдарында қызмет атқару
  3. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару органдары қызметкерлерінің әлеуметтік қамсыздандырылуы
  4. Қазақстан Республикасының қылмыстық-атқару органдары қызметкерлерінің құқықтары мен міндеттері

- 13 семинар сабағы. Қазақстан Республикасының кеден органдары.
  1. Қазақстан Республикасының кеден органдарының түсінігі мен тарихы
  2. Қазақстан Республикасы Кеден органдарының құрылымы мен қызметі
  3. Қазақстан Республикасының кеден органдарының бақылау қызметі
  4. Қазақстан Республикасының кеден органдарының құқық қорғау қызметі

- 14 семинар сабағы. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі
  1. Агенттіктің миссиясы, негізгі міндеттері, функциялары, құқықтары мен міндеттері
  2. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің құрылымы
  3. Агенттіктің қызметін ұйымдастыру
  4. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінде қызмет атқару

- 15 семинар сабағы. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары
  1. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының түсінігі мен құзіреті
  2. Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз етудің қағидалары мен жүйесі
  3. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының құзіреті
  4. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің құқықтық жағдайы
  5. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің қызмет өткеруі
  6. Өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау нысандары

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

Ұсынылатын нормативтік актілер:

А) Негізгі

1. ҚР-ң Конституциясы 30.08.95 ж. Алматы: Қазақстан, 1995 ж.
2. ҚР-ы Президентінің “Сот әкімшілігі” жаңа жүйесінің қызметін

қамтамасыз ету туралы” Жарлығы. 2000 ж. 12 қазан/ Заң газеті - 2000 ж. 18 қазан.

3. ҚР-ның Сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы Конституциялық заңы 2000 ж. 25 желтоқсан / Егеменді Қазақстан - 2000 ж. 25 желтоқсан.

4. ҚР-ы Президентінің “Құқық қорғау қызметін жетілдіру шаралары туралы” Жарлығы. 22.01.2001 ж.

5. “Республикалық және облыстық тәртіптік - біліктілік алқалары туралы Ереже”, ҚР-ы Президентінің 26.06.2001 ж. с. 643 Жарлығымен бекітілген.

6. “ҚР-ы судьяларыны” біліктілік сыныптары туралы Ереже”, ҚР-ы Президентінің 26.06.2001 ж. с. 643 Жарлығымен бекітілген.

7. Судья әдебінің кодексі. Судьялардың ІІІ- съезінде 06.06.2001 ж. бекітілген.

8. ҚР-ның Заңы “Адвокаттық қызмет туралы” 15.12.1997 ж.

9. ҚР-ның “Нотариат туралы” Заңы 14.07.1997 ж.

10. ҚР-ы Президентінің заң күші бар Жарлығы “Ішкі істер органдары туралы”

21.12.1995 ж.

11. ҚР-ы Президентінің заң күші бар Жарлығы “Кеден ісі туралы” 20.12.1995

12. ҚР-ның ҚІЖК-і 13.12.1997 ж.

13. ҚР-ның АІЖК-і 13.07.1997 ж.

14. ҚР-ның ӘҚБТК - і 30.01.2001 ж.

15. ҚР-ның ҚК - і 16.07.1997 ж.

16. ҚР ның “ҚР-ы Прокуратура туралы” Заңы 09.08.2002 ж.

Б) Қосымша

1. Положение о порядке прохождения службы в органах прокуратуры 06.07.1992 г.

2. Положение о военной прокуратуре, утвержденное Приказом Генеральной Прокуратуры РК №2 от 17.02.1997 г.

3. ҚР - ның Заңы “Ішкі әскерлер туралы” 23.06.1992 ж.

4. 4. ҚР -а” “Об органах финансовой полиции“ 04.07.02 ж.

5. Положение о порядке прохождения службы в налоговой полиции, утв. Постановлением Правительства от 04.12.1997 г.

6. ҚР-ы Президентінің Жарлығы “Мамандандырылған ауданаралық экономикалық және әкімшілік соттарын құру туралы. 2002ж. - 9 ақпан.

Ұсынылатын оқулықтар және арнайы ғылыми әдебиет

А) Негізгі

1. Бекбергенов Н.А. Правоохранительная система в Республике Казахстан. Учебное пособие. ИКФ. “Фолиант” Астана. 2010.

2. Божьев В.П. “Правоохранительные органы РФ”.М., 2011.

3. Беленков Р.А. Правоохранительные органы. Москва:Приор – 2012.

4. Ибрагимов Х.Ю. “Правоохранительные органы РК”. Учебное пособие, изд. ”Данекер”, 2011.

5. Лукичев Ю.А. , Вахмистрова С.И. Правоохранительные органы РФ. Санкт-Петербург. 2010.